

BIULETYN KOWIEŃSKI**W I L B I**

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr.

Wilno, dnia 6 października 1932 r.

735.

T r e ś ć n u m e r u :**I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.****K r o n i k a.**

Dzieł. Str.

1. Nowy łotewski przedstawiciel wojskowy.	I.	1.
2. Rokowania z rządem sowieckim w sprawie rewindykacji dokumentów historycznych.	"	"
3. Międzynarodowa konferencja dziennikarzy a Litwa.	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WNEĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

4. "Lietuvos Aidai" o zjeździe Związku Wyzwolenia Wilna .-	III.	"

K r o n i k a.

5. Siódmy zjazd Związku Wyzwolenia Wilna.	"	"
6. Pretensje Voldemarasa do rządu.	"	2.
7. Dokoła konfliktu między prof. Herbaczewskim a uniwersytetem kowieńskim.	"	"
8. Reorganizacja sądownictwa litewskiego.	"	3.
9. Zwalnianie od opłat na uniwersytecie kowieńskim.	"	"
10. Zwalczanie bezrobocia.	"	"
11. Obchód 100-lecia prasy litewskiej.	"	"
12. Zjazd katejtiników.	"	"
13. Upaństwowienie sportu na Litwie.	"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.**K r o n i k a.**

14. "Memeler Dampfboot" a prawa wschodnio pruska.	VII.	"

-----oſo-----

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a.

Nowy łotewski przedstawiciel wojskowy. "Dzień Kowieński" /225/: Na stanowisko łotewskiego attaché wojskowego w Litwie rząd łotewski wyznaczył pułkownika sztabu generalnego Kosinsza. Dotychczasowy łotewski attaché wojskowy w Kownie pułk. Szids został przeniesiony do ryskiego pułku artylerji.

Rokowania z rządem sowieckim w sprawie rewindykacji dokumentów historycznych. "Echo" /271/: M-stwo S.Z. podjęło kroki w sprawie rewindykacji z Rosją Sowiecką litewskich dokumentów historycznych, rozmieszczonych obecnie po różnych archiwach z ZSRR.

Międzynarodowa konferencja dziennikarzy a Litwa. "Dzień Kowieński" /224/: 10 b.m. w Londynie odbędzie się konferencja międzynarodowej federacji dziennikarzy. Dziennikarze litewscy również zostali zaproszeni na konferencję, lecz z powodu braku środków, udziału w niej nie wezmą.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WŁAŚCIWEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"Lietuvos Aidas" o zjeździe Związku Wyzwolenia Wilna. "Lietuvos Aidas" Nr.225. z dnia 4.X.1932 r. Art.p.t. "Zjazd Związku Wyzwolenia Wilna".Streszczenie:

Odbył się ostatnio w Kownie 7-my doroczny zjazd Zw.Wyzw. Wilna. Związek rozrósł się dziś w wielką organizację, jedną z największych organizacyj na Litwie. Ze sprawozdania prezesa komitetu wykonawczego Związku wynika, że zw. liczy przeszło 350 oddziałów, z czego ok.340 na Litwie i około 20 zagranicą, w kolonjach litewskich. Trudno dziś znaleźć na Litwie nietylko miasteczko, lecz nawet zwyczajną wieś parafjalną, w którejby nie było oddziału Zw. Wyzw.Wilna.

Na zjeździe zarejestrowało się blisko 150 przedstawicieli. Wynika z tego, że oddziały interesują się działalnością związku i posyłają swych przedstawicieli z najdalszych zakątków Litwy. Idea wyzwolenia Wilna jest na Litwie, jak widać, ruchem narodowym, który płynie z łona ludu, a nie jest narzucany góry jak to często twierdzą Polacy. Związek składa się głównie z przedstawicieli szarego ogółu wiejskiego. Wyższych sferach społeczeństwa często można się spotkać ze sceptycyzmem, natomiast lud mocno wierzy, że stolica zostanie rychło wyzwolona.

Związek Wyzwolenia Wilna stara się spopularyzować idee wyzwolenia w narodzie. Poza to związek utrzymuje ścisły kontakt z ziemiami okupowanymi i stara się wszechstronnie popierać na nich element litewski.

Życzyć należy Z .Wyzwolenia Wilna jak najlepszych wyników pracy.

K r o n i k a.

S i ó d m y z j a z d Z w i ą z k u W y z w o l e n i a W i l n a. "Rytas" /207-208/: 2-go b.m. rozpoczął się w Kownie 7-my zjazd Zw.Wyzw.Wilna. Po wyborach do komisji i odczytaniu pozdrowień, prof.M.Birżyszka długoletni prezes związku i jeden z głównych jego działaczy wygłosił sprawozdanie z działalności związku. Związek w r.1925 posiadał 14 oddziałów; w 1926 r. - 29 oddziałów; w 1927 r. - 77 ; w 1928 r. - 160; w r.1929 - 204 ; w 1931 -238; w 1932 r. - 351 z czego 341 na Litwie i 10 zagranicą. Związek rozwinął swą działalność również w Ameryce, zwłaszcza po podróży prezesa związku w U.S.A. Związek pragnie wciągnąć do pracy wyzwolenia Wilna cały naród Główną zasługą związku w r.ub. było stworzenie Żelaznego Funduszu Wilna

Inż Baczeliś wygłosił sprawozdanie ze stanu finansowego związku. Budżet związku został zbilansowany w dniu 1 października

r.b. w sumie 119.791 . Dochody wpływa : według preliminarzy. Zawiodło nieco jedynie wydawnictwo "Musu Vilnius", którego dochody miały wynieść około 90 tys. litów, a wniosły faktycznie tylko 46 litów., podczas gdy wydatki związane z tem pismem wyraziły się sumą 73.884 lt. Na inne sprawy wydano: płace urzędników-16.737, wydawnictwa /oprócz "Musu Vilnius"/ - 2.537 lt. diety i koszty podróży - 2.344 lt, wydatki kancelaryjne - 306 litów, zapomogi - 3.270 litów, odczyty radjowe - 2.929 litów, inne wydatki - 5.400 lt. Ogółem wydatki wyniosły 115.485 litów.

Pani Birżyszkowa złożyła pozatem sprawozdanie z działalności sekcji kobiecej, istniejącej przy Centrali i pragnącej wciągnąć do pracy kobiety i dzieci.

Sprawozdanie z działalności wileńskiego Funduszu Żelaznego wygłosił inicjator tego funduszu prof.Kemeszis. Wydrukowano pół miliona paszportów wileńskich, za które miało wpłynąć 65.647 lt. Pozatem wydrukowano 2.931.700 znaczków wileńskich, za które miało wpłynąć 2.264.340 litów. Faktycznie wpływy były mniejsze.

Po sprawozdaniach odbyły się dyskusje. W toku dyskusji poddano ostrej krytyce sprawę redagowania "Musu Vilnius". Mówcy zarzucali, że organ ten nie może przystosować się do wymagań prenumeratorów i podjąć najaktualniejszym sprawom."Musu Vilnius" ogranicza się do zamieszczania tego, czy innego ważniejszego artykułu, do rozreklamowania tej czy innej osoby, poczem pobiera się za to honorarjum, zaś resztę wiadomości przedrukowuje się z innych gazet. Tem się też tłumaczy, że "Musu Vilnius" z roku na rok daje coraz większe deficyty.

W r.ub. do wydawnictwa "Musu Vilnius" wypadło dołożyć ok. 30 tys.litów, zaś w r.b. już ok.40 tys.litów. Stan taki jest nie-normalny. Niektórzy mówcy domagali się całkowitej likwidacji organu "Musu Vilnius" z jednoczesnem wciągnięciem do"pracy wileńskiej" wszystkich innych pism. Większość uczestników zjazdu wypowiedziała się jednak za pozostawieniem "Musu Vilnius" pod warunkiem, że treść jego będzie miała coraz wyższy poziom.

Poruszano pozatem sprawę działalności samego związku, a między innymi, sprawę należenia do Centrali ludzi, całkiem przeciwnych pracy nad wyzwoleniem Wilna. Mówcy podnosili również okoliczność, że Centrala zbyt mało troszczy się o działalność oddziałów, z których tylko połowa przysłała swych przedstawicieli na zjazd. Domagano się wciągnięcia do związku jak najszerszych warst społeczeństwa, nie wyłączając białorusinów i żydów.

Do Centralnego Komitetu związku weszli: prof.M.Birżyszka, prof.Kemeszis, dr.Purvckis, inż.Baczelis, Mażonis, inż.Sliżysz, Glib:abauskas.

Budżet związku na rok przyszły opiewa na 119.197 litów 49 centów. Opłaty członkowskie mają przynieść 20. tys. litów, zysk z widowisk-5 tys.litów, kwesty-25 tys.litów, literatura - 2 tys.lt., "Musu Vilnius"-45 tys.lt.. Wydatki wyniosą: lokal i światło 4.695, płace pracowników 17 tys.lt-, diety i koszty podróży 2.500 lt, zapomogi 2 tys. lt., sprawy specjalne 10 tys.lt., "Musu Vilnius" 64 tys.lt.

Zjazd przyjął następujące rezolucje: 1. Wyjaśnić sprawę pobierania przez Radjo opłat /2.500 litów/ od chwili litewskiej. 2. Wezwać Centralę do większej aktywności w stosunku do oddziałów. 3. " " " ułożenia statutu sądu honorowego. 4. Zreorganizować "Musu Vilnius", wprowadzić w szkołach chwili, poświęconej Wilnu, prosić o zwolnienie od opłat odbiorników radjo wych w szkołach, oraz o zakładanie odbiorników na koszt rządu, wreszcie stworzyć przy komitecie centralnym sekcję mniejszości narodowych.

P r e t e n s j e V o l d e m a r a s a d o r z ą d u.
"Rytas" /208/:Voldemaras zapowiada, że domagać się będzie od państwa zwrotu pół miliona litów z tytułu jego dawniejszej pracy i strat moralnych poniesionych wskutek wtoczonej mu sprawy koron duńskich.

D o k o ł a k o n f l i k t u m i ę d z y p r o f. H e r b a c z e w s k i m a u n i w e r s y t e t e m k o w i e ń s k i m.
"Jaunakas Zinas" /223/ podają szczegóły konfliktu między prof. Herbaczewskim a wydziałem humanistycznym uniwersytetu kowieńskiego. Jesienią roku ub. prof.Herbaczewski napisał ostry artykuł

pod adresem Teatru Kowieńskiego, zarzucając mu zależność od wpływów obcych i zbyt wielkie wydatki. Szczególnie ostro zaatakował prof. Herbaczewski docenta Sruogę wielkiego sympatyka dotychczasowej polityki Teatru. W związku z tem dziekan wydz. humanistycznego uniwersytetu kowieńskiego zwrócił się do Herbaczewskiego z zadaniem zaprzestania ataków prasowych przeciwko swym kolegom. Zadanie to nie odniosło skutku. Pociągnęło to za sobą usunięcie prof. Herbaczewskiego z uniwersytetu.

R e o r g a n i z a c j a s ą d o w n i c t w a l i t e w s k i e g o. "Echo" /271/: Jak donoszą miarodajne sfery M-stwa Sprawiedliwości w najbliższych dniach oczekiwane należy przyjęcia ustawy o reorganizacji sądownictwa i adwokaturze litewskiej. W tych dniach M-stwo Sprawiedliwości uruchomiło drugą kolonję dla małoletnich przestępców, W przyszłym roku M-stwo przystąpi do budowy w Kownie nowego murowanego więzienia. Przewiduje się zwiększenie liczby etatów sędziów pokoju.

Z w a l n i a n i e o d o p ł a t n a u n i w e r s y t e c i e k o w i e ń s k i m. "Echo" /271/: 20% studentów uniwersytetu kowieńskiego zostało zwolnionych od opłat w obecnym semestrze jesiennym.

Z w a l c z a n i e b e z r o b o c i a. "Dzień Kowieński" /225/: W końcu ub. tygodnia z inicjatywy M-stwa Spraw. Wom. odbyły się pod przewodnictwem ministra Rustejki, obrady w sprawie bezrobocia. W wyniku obrad skonstatowano, że system dostarczania bezrobotnym pracy zamiast zasiłków pieniężnych jest najbardziej skutecznym. Ponadto wyjaśniło się, że M-stwo Rolnictwa i Komunikacji będą mogły udzielić zatrudnienia znacznej liczbie robotników, jednakże sprawa ta wyjaśni się po ostatecznym ustaleniu budżetu na r.1933.

O b c h ó d 100- l e c i a p r a s y l i t e w s k i e j. "Dzień Kowieński" /224/: Zarząd związku dziennikarzy przygotowuje się do uroczystego obchodu 100-lecia prasy litewskiej. W tym celu obrano specjalną komisję w składzie pp.Paleckisa, Brużasa i Rastenisia.

Z j a z d a t e j t i n i n k ó w. "Dzień Kowieński" /224/: Lili 2-go b.m. odbywał się zjazd studentów atejtininków. W zjeździe wzięło udział około 600 delegatów i gości, wśród nich wszyscy przywódcy partji chrz. demokratycznej. Rektor Uniwersytetu Katolickiego biskup Rojnis wystąpił ze sprawozdaniem o tej uczelni. Centrum Akcji Katolickiej i Episkopat dokładają starań, by zezwolono na otwarcie Uniwersytetu. Zjazd przyjął uchwałę, w której zaznaczonem jest, że studenci atejtininicy materialnie i moralnie poprą katolicką uczelnię wyższą.

U p a ń s t w o w i e n i e s p o r t u n a L i t w i e. "Dzień Kowieński" /224/: 2 b.m. odbył się w Kownie ogólnokrajowy zjazd delegatów Ligi Sportowej i Ligi Piłki Nożnej. Celem zjazdu było zlikwidowanie obu Lig i przekazanie ich agend państwowej Izbie Wychowania.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a.

"Memeler Dampfboot" a prasa wschodniopruska. W związku z artykułem "Preussische Ztg." atakującym posła niemieckiego w Litwie Moratha, za rzekome niebronienie interesów niemieckich "Mem.Dampf" uznaje, że tego rodzaju wystąpienie jest dla interesów niemieckich w Kłajpedzie szkodliwe. "Mem. Dampfboot" uważa, że "Preussische Ztg." stwarza mniemanie, jakoby kłajpedzcy działacze nielojalnie coś względem państwa litewskiego ukrywają. Tymczasem tak nie jest. Wystąpienie "Ztg." jest zdaniem "Memeler Dampfboot" wodą na młyn litewski.

